

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer ha-Milu'im

Schönhack, Joseph

קסוי, קאהנייש

Varsha, 629 = 1869

ק תוא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9688

כהצורצור הוזה שמתחפש בנוצות אחרים, ואין ניכר אמתת מראהו, כן היה יוסף ברו לא כתוכו, שאסר אותו כאכורי [אבל רק] לעיניהם.

צורר (כ"ס כז) קולו דק או צרור; צ"ל "צורר" *crudus* (ראַהער-שטימם) קול עב ובלתי נעים.

צירת (ס"י דכ"ס כח כצ) צירתא דלכא (וועהען) מע' צר ב; ואולי יש לגרום "צירחא", כמו בש"ס (גיטין סט:)

ע"ע (קלעממען). ענ' דוחק וכאב הלב. **צת** (דכ"ס לז א) אציתו שמיא (האַרען, נעהאַרען) בע' ציית.

צתת (י"ו' סוטה ט) כי ימצא (חלל) לא שיהא חוזר ומצותת (נאכזוכען) ענ' חפוש והשתדלות, מע' שלפ"ז.

ק

קאים (כ"ח ט"ז כד יג) הא אנא קאים (שמעהען) מל"מ.

קבה ל"מ (כמדכר כה ח) אל קבתה (וואנינא) בית הרחם, ת' פלג (סהל"ס סה יוד) קובתא (באך; קועללע) מקור, ונקרא גם הרחם "קובה", ע"ד את מקורה הערה.

קבט (י"ו' סוטה יו"ד) קבושין של מוריים *κιβωτος* (קאסטען, קופע) ע"ע קבת.

קבט (י"ו' סנה א) פנקריסין וקבטיות; הוא לד"ק מין כרוב וקפלוטות.

קבטריא (י"ו' ע"ז ב) זגניא וקבטריא, מע' שלפ"ז; עושי קבוטות (שריינער).

קבטבריני (י"ו' חלה ב) קב של טבריה.

קבל (יומא עה:) שכלי וקבלי; צ"ל קבלי או "בבלי" *κλαμα* (קרא-מעטס-פֿאַגעל) מין עוף שמן.

קבלה (כ"ס י"ט) דברי קבלה; (טראדיציאן) דברי הנביאים שקבלו ממרע"ה.

קבלים

וחגורה, כע' צלצל ג. **צר** ת' התעוף עיניך (משלי כג ה) תצר עיניך; לעיל בע' צר א.

צר (ו"ל ו) צור הדין קניא, (ז"ר י"ז) והוות צייריה בידיה (האל-טען) ענ' אחיזה.

צר ת' יחגור (ויקרא טז ד) וצר (אומבינדען) מע' צר א.

צרא (שמ"א א ו) ומצהבא לה צרתה (נעבנפֿרויא; פֿיינדן) ל"מ.

צרב (ס' עוזד' א ט) דישתצי גבר דביה צורבא, וי"ג צורבא, (נוטצען) ע"ע.

צרה (ס"י צמד' כד כד) יצטרחון מרומאי (הערפֿאַרברעכען, הערויסגעהען).

צרה (משלי כח טו) ורובא מצריח (ברומען, שרייען) ל"מ.

צוריא (גדה כג) הא באוכטא הא בצוריא; מערכי צר ד' וה' זיך אומדרעהען) כל גל גל העין הסובב בחורו, וכן נקרא בל"ו פתח העין.

צרך ת' ואביונך (דכ"ס טו יא) צרכיא (נאַטהדירפֿטיגער) (י"ו' שזיעים ג) דאזל ליה לצורכא; נקבים גדולים; [ותשמיש סנה' פנ:].

צרף (ס"י צמד' כד כד) ויצרפן עמהון. (פסח' מח.) הסל מצרפן (פֿעראייניגען) ענ' חבור.

צרף (י"ו' ז"מ ד) לצורפה בירושלים; מצרפה ביפה (וועכסלען) ענ' חלוף.

צרף (שנה מא:;) והלא מצרף (הארטען) מחזק ומחבר חלקיו זה בזה. (י"ו' ריש פט"ז דינמות)

בא' שנפל לירדן ועלה לאתר י"ז יום והכירו שצרפתו הצינה; ואולי יש לגרום "שצפתו" (פֿערהארטעט) ע"ע לעיל.

צרפא (משלי י"ג) צרפא נקי לסאמא (טיגעל) מצרף.

צרצור (ז"ר לז) כהדין צרצורא עביד (יוסף) כשאסרו (לשמעון); פי'

קבלים (ירו' יומא ז) כמין קובלים היו עושין (אנשי הפיים) ; צ"ל

„קובלים“ *κοκλίας* (שרויבענ- שנעקענ-פֿאַרמיג) ע"ע ככליאר .

קברון (ירו' כלאים ט) הדלמטיקן קובלין ; לדעתי צ"ל „קובלין“

coculio (קאפע) בגד עב שמחובר לו

כובע וכסוי הראש , ע"ע ככליא .

קבר (ירו' יומא סוף פ"ו) מהו דרכות קבלן (איבערנהמער) שכל אחד

מקבל הסימן מחבירו מרחוק , ומראהו לאשר אחריו .

קבסת (ירו' סנסי יא) חנניה כו' שהיה לו קבוסת ; מל"י *κηβος* או

κειπος (אפֿענארטיגעס) פי' אוהב להתחרות לעשות כמעשה אחר (נאכאה- מען) כטבע הקופים .

קובע ל"ם (יחזקאל מד יח) קובעין דבוין (מיטצע ; העלם) .

קבר (ע"ז לה) קבר בה ישראל קרא (פֿערשמעקען) ענ' הטמנה .

קבתא ת' והלחיים והקיבה (דנכיס יח ג) וקיבתא (מאנען) שם אבר .

קידה (סוכה נג) לוי אחוי קידה ; ל"ם (נרשאים כד כו) ויקוד (פֿערבייגונג) .

קדה (ירו' ז"ק ו) בקודהת היא מתניתא (פֿלאקקערן , פֿלאממען) ל"ם ; שהאש קודה ועולה למעלה .

קודייקום (ירו' מרומ' ח) והמאבר מה שנותנים לו קודייקום (צער- שטרייעט , פֿערטרַחֶט) בעל מחשבות .

קדר (מגילה יג) קדלי דחזירי (שינקען) בע' קתל .

קדם ת' וישכימו (ישע' לו לו) ואקדימו (פֿריא אויפֿשמעהן) ; ומה (איוז מא' לג) מן אקדימנני (פֿאַרקאַממען) .

קדם ת' לקראתך (נרשאים לב ז) לקדמותך (ענטגעגען) .

קדיקה (סס"ר) אתי מלבנון) יכולין מטענין בכל קדיקה ; צ"ל

„בכלקדיקה“ [מלה אחת] ע"ע לעיל .

קדר (ת"י דנריס כח עו) וסיהרא קדרון (שווארץ ; ברוין) .

קדר (נדס נו) שזה מקדיר (מנחות פג) אנב דשמן קדיר (אייג- דרינגען) ענ' פעפוע והבלעה , מע' קדר ג .

קדר (וי"י יח) לורה לקדרא *cadra* (דורכפֿאַלל) ענ' שלשול .

קטילי קדר .

קדר (פסחים יא) אין מקדירן הבהמה ; צ"ל „מקדירן“ (קראטצען) ע"ע קדר .

קודרנטיים (ירו' קדוש' ח) , ע"ע קודרנטיים לקמן .

קדוש (פסחים קה) אומר עליו קדוש היום (איינווייהונגס-זעגענשפרוך) .

קיה (מוס' שציע' ד) בוסר כו' דרך הקיות אוכלות אותו (ברעכען , ווייגען) מעוברות שדרכן להקיא כל מאכל .

קהת (וי"י יט) הא קהיתין (ערמידעט , שוואך) ענ' עיפות וחולשה . (ירו' מעניס ח) והיו רגליו קהות עליו .

קויץ (ספרי נרכס) יש בה בנ"א נאים ויש בה בנ"א קוצים (עקעלהאפֿט , האַסליך) מל"ם .

קוש ת' עדר (משלי כז כג) קוטיין (העערדע) קבוצת צאן .

קוז (מוס' כליס ג) הקוז וקוד הבבלי ; כמו „כוז“ (א' ארמ געפֿעס) מין כלי .

קוזאקרטור (ילמד' תזריע) ; צ"ל „קוזמיקרטור“ *κοσμο-*

κροτος (וועלט-בעהערשער) .

קודור (מד' סהליס קג) ראוהו קודור ; כע' קסדור *evaestor* (אונטער זוכער) .

קוזמיקרטור (ירו' נרכס ט) ; כמו „קוזמיקרטור“ , ע"ע קוזאקרטור לעיל .

קוזמיקון (ז"ר יט) כל קוזמיקון שלו ; כע' קום *κοσμος* (ציערדע) תכשיטים .

קוזקוזת (ירו' נדס ז) מאלין קוזקוזתהון ; כום

כוס וכלי הקזה .
קיוח (כלים ט ז) ויעשה קיחותיו (אָהרען , שלייע) כעין אזנים לקשור בהם .
קמא (א) (זמ"ר יב) קמא דפרולא ; כמו "קמעא" (קילע) כעין מקל עב להכות או להרוג בו .
קמא (ב) (ירו' תרומות ח) אין קמא קמא שיחור . (ירו' ע"ז ב) אין קמה בו' (געווינען) ענ' ריוח .
קמג (מד' תהלים ח) קמינתון ביני ובין בני'; צ"ל "קמרגנתון" (אינטריגירען, בעשולדיגען) ע"ע .
קמדיקרי (קס"ד , יש רעה) היא קמאדיקא דידיה *καταδικη* (געלד שטראפע) עונש .
קמט (ערכין יג) הני (צעירים) מקמטי והני לא מקמטי קרי להו צערי (הלוים) *catus* (העלל , קלינגענד) פי' קול צעירים הוא דק ורם .
קמט ת"י מבושיו (דברים כה יח) בית קמטיה ; וי"ג "קמטיה" (ד' שאמגליעד) .
קמט ת"י וינצו (ויקרא כד יט) ואתקומטו (צאנקען , האדערן) מע' קט א .
קמיזמי (ירו' ז"ק ה) קומיזמי היא זו *κατησομαι* (ערווערב , געוויין) יתרון וריוח .
קוטלא (ספרי זשהעלתך) יכול יהיו אוכלים (המן) ממונה ומלוכלך בו' פגליד [פי' בקרח] היה יורד תחילה ונעשה לארץ כמין סק בקוטלא ; צ"ל "כמין סקוטלא *scutella* (שיסעל) [וכ"ה בילקוט] והמן יורד עליו ; או נגרום "סק וקוטלא" *κοτυλη* (א' האהלעס געפעס) .
קמרוזקי (מוס' סהרות ח) הדפין של קמלווק . (לאדע) פי' חנות , כע' קמלו .
קמליין (מוס' ז"ב ה) המוכר בקמליין בשוק ; צ"ל "בקמליין" *λοτυλιζω* (דעטייל , איינצעלן) לאחדים .
קוטמא כולה דדהב מלבר (מד' תהלים

יב) ; נראה שצ"ל "קוסמא" *κουσμη* (קיסמע) תיבה וארגו .
קטמם (ירו' טענית ד) ג' עיירות היה קטמוס שלהן עולה בעגלות *κατημος* (געזינד , אייגענטהום) פי' מרוב עשרם העלו כל בני ביתם וקנינם עמם בעגלות , וע"ע טמס לעיל ובהערה שם .
קטן (זרכות לז) ולא קטן ולא אלם (דינג , שלאנק) דק הגוף .
קמע (א) (אויפהערען) ; בל"ע קט"ע (אויפהערען) ; ע"ע מונטיא לעיל . (ירו' מגילה ב) סרוגין קטועין קורא מעט ופוסק וחוזר וקורא .
קמע (ב) (ז"ר עג) סכום קמע (ענטשוי-דען , קלאר) סבואר , כע' גזר וחתך .
קמע (ג) (ילמד' חי') מקמעין (המים) ויוצאין מבין התרים (הערפאר-שפרינגען) פי' זונקים ומקלחים , מע' קמע ב .
קמף (א) (קס"ד , שמח בחור) נחירך קמף (טרייפען) נוטף , מע' קמף ב .
קמף (ב) (פסחים מז.) אחד שמקמפת בו (בעפייכטען) מלחלת פניו במים .
קמף (ג) (קס"ד , לב חכם) ומחמי [צ"ל "ומחי"] ליה קמף מן הדין גיסא (פליק; פריגעל) ענין הכאה , מע' קמף ג .
קמף (ד) (ז"ר טט) יצא ראובן ואזניו מקומפות (הערונטער-געריס-סען) יורדות כרותות ; והוא דרך מליצה ליוצא בחרפה . (ירו' ז"ק ו) אבל במקמפת ד"ה חייב ; פי' שהואש יורד וחורך בנמיכות .
קמקט (ירו' שנת יב) השוכט והמקמקט (שליכטען) מישר חוט הערב ע"י שמכה עליו .
קמר (א) (ת"י דברים יח ד) שרוי גיזת עניבון כמסת קטורא תתנון ; צ"ל "קמורא" (גירטעל) והוא מהש"ם (חולין קלח.) כדי לעשות בו' אבנט .
 קמר

ב) קטר (יבמות סא.) קטיר קחוינא הכא. (שס קז:) תרי קטרי עבדו ביה (א' קנאטטען; אונבעגרייפלי-כעס) דבר מסובך; ובלתי מובן.

ג) קטר (בכורות לא.) קטיר להו ת' תכתקי. (בכורות מז.) קטרין ליה גננא (אָרדענען, צורעכט מאכען). (מ"ק י:) קטורי בירי אכר (פֿאלטען); ענין עשייה ותקון.

קטריג (מד' תהלים יז) אם יתן קטריגון במדינה; צ"ל "קטריקון" καταδικη (געלד שטראַפֿע) עונש ומס. עיי"ע לעיל.

קטרוון (תוס' דמאי ו) שוקל לקטרוון. (תוס' סוטה יד) כסרוהו לקטרוון וחבשו καταωρος (העררשער, געבי-טהער) שר ומושל. **קטירקי**; עיי"ע קטירקי לעיל.

קייט (יב' שבת ו) חמתיה חד קייט; כמו "קייץ" מיבש התאנים, בע' קץ ב.

קייץ (יב' סנהדרין ט) עיי"ע קנייא לקמן.

קיים (יב' מעשרות ד) ההוא משחא קיים (הערב, ראנציכט) געשה קוסם, ע"ע.

קייץ (ת' חסתי ה יד) קייצאי דמתקנין סכינא דפרזלא; צ"ל "קניאי" (שמייעד) ככתוב לפני זה, מע' קנא ב. **א) קים** (דניאל ו כז) אלהא חיא וקים (לעבענדיג, אויסדויערנד). **ב) קים** (דניאל ו ח) לקימא (צוערפיל-לען) קים מלכא (בעפֿעהל, געכאַט) פקודה.

ג) קים (שס"ז, זאת קומתך) איני מתקיים עליהם; מל"מ (אויפֿ-העלפֿען, פֿאַרשטעעהען) ענין סנגוריא והצלה.

א) קל (מכות כג.) קלה כו' פוטרוין אותו; ענין קלקול שנתבייש ברע.

ב) קל (שבת קנג:) אבל קלי קלי לא (צוביסכען; זאַכט) מעט מעט; בנחת.

קלאדן (ילמד' קדושין) פרדס אחד שממנו היה כל קלאדן שלו; אולי צ"ל "קלארן" cellari (קעללער) מרתף ואוצר משקה, וע"ע בלאדן לעיל. **קלב**; בל"ע קל"ב (הענגען, אויף איינען האַקען-). (שבת ס.)

בקולב הלך אחר רוב מסמרותיו, עמוד נצב או בסיס ובו מסמרות לתלות עליהם. **קלבקרין** (כלים כט) הוא בגד מצמר עב (קאַמזע), ע"ע גלופקר.

א) קלח ת"י לא יתן פרוי (ויק' כו כ) יקלח פירווי (פֿערשיטטען) ענ' השלכה והסרה.

ב) קלח (ב"ק סא:) ל"ש אלא בקולחת (פֿלאַקערן) מע' קלח ב. ובהשאלה, לרבויו ושטוף (שבת קו:) אם היו (חגבים) מקלחות ובאות (שטראַמען, אין מענגע).

א) קלט (יב' סנה' י) הכדור הזה מקלטת מיד ליד jaculatio (ווערפֿען, שליידערן) ענ' ירייה והשלכה.

ב) קלט (תוס' נכו' ה) מרוח אישך זה הקליטים שנכנס רוח באשכיו κλητης (ברוך) בעל שבר, הממלא כים האשכים.

קריטו של ים (יב' נ"מ ה); הוא מין מרשא וריוח (אללענפֿאלס צאָהלען) בהקדמת מעות, כדמפרש שם. **קלטרא** (יב' מגילה ג) ספסלה וקלטורא (א' לעהנע) כמו "קלנטרי", ע"ע.

קליידיקום (מכילת' בשלח) אפוטרופוס גוזר גזירה קליידיקום מבמל על ידו κληδουχος (אויפֿזעהער) מנהיג ומשגיח.

קליא ת' שרף (במד' כה ח) קליא (א' ארט שלאנגע) מין נחש שורף בארסו.

א) קליל ת"י מעט מעט (שמות כג ב) קליל

קליל (וועניג) בע' קל ב, וכן בל"ע .
(ב) קליר ת"י אחיכם הקטן (ברא' מז כ)
אחוכן קלילא (קליון) .

קלם (ירו' ע"ז ז) לקה באצבעיה יהב עליה אספלנית חמתה מתחלחלה [יורדת ומקלקלת יוהר] וקלמה ; כמו וקנמה " *κνημα* (אבשאללען) פ"י קלפה .

קלמיון (ז"ר ח) מלו מילנין וקלמיון ; ז"ל "קלמרוין" *calmarium* (פֿעדערביכסע) והיו"ד במקום רי"ש ,

קלמנטרין (ירו' מ"ק ג) שומט קלמנטרין שלה ; כע' קלבנטרין (אן וואס מאן זיך לעהנט) .

קלמית (ירו' שנת ח) קלמית של קנה ; כמו "קרומית" בע' קרם ג (שמיקבען) .

קלן (ספ"ר, היושבת) וחבשן בבית קולין *καλία* (קערקער) הפיסה .

קליניפו (פסיק' לח) מהו יפה נוף קליניפא *καλι-νυμφη* (שאַנעס-יונגפֿער) .

קרניתא (יומא לח) נחושת קלניתא ; כמו "קרניתא" (קאַרנטישע קופפֿער) מין נחושת נמוג שהיה נקרא "נחושת קורינטיא" והיתה יקרה למלכי רומי כזהב .

קולם (ז"ר יט) קולסין וסבנין . (ז"ר פד) ויפשימו את יוסף כו' בקלום היה בא ; מין בנד יקר ארוך ומיופה , בארצות המזרח . ובל"י *καλανσις* .

קלסטר (שמ"ר כח) קלסטירין של פניו ; כמו "קלסטר" (שאַן געשטאלט) .

קלסתא (ירו' גיטין ד) קלוסיתיה דעל רישך דידי הוא (א' ארט

הויבע) מין כובע של נשים, בתבנית קסרא, מע' קלם ה .

קלסתר ; כע' קלסטר א (קאַרב) קופה וסל .

קלף (א) (פסחים קט.) אקלידא וקליפא דגלדא *clavis* (שלאַס) .

קלף (ב) (ז"ר נה) הסוס לקבלי וקליף בצליא (שינדען) הפשטה וקלוף העור .

קלפונא (דה"א מו כ) קלפונין די שבחא *καλλι-φανης* (א' שפיל-אינסטרומענט) מין כל"ז .

קלצטנר (ע"ז יח.) בע' קלסנטר (שאַרפֿריכטער) שר הטבחים .

קלקי (א) (כלים יז) גרים הקלקי ; מין גרים ופול של מדינת ציליצייען *κιλικια* אשר באזיא הקטנה .

קלקי (ב) (ירו' זינה ד) מפספסין את הקלקי ; פ"י מפירדין את השיער הסבך (פֿלעכטע, קאמטון) [נראה כשק הקלקי] [מט] .

קלקר (א) (ספרא מנורע) ולא בצואה שעליו ולא בקלקלים שעליו ; כע' שלפ"ז .

קלקל (ב) (שנת סד.) לרבות הקלקלי *cingulum* (זאמטעלגורט) כחגורה הנקשרת סביבו .

קלקנתום (ירו' סוטה ז) ; וכצ"ל *καλκάντων* (קופפֿערוואסער) לא "קנקנתום" .

קלוקרין (מכיל' סוף בשלח) כסת אחת או קלוקרין שיניה תחתיו (א' קאַמטצע) מין בנד צמר עב , כע' גלפקר .

קלר

[מט] קלקי (ירו' זינה ד) מפספסין בקלקולין כו' מ"ד מפספסין צבריא כו' ; פ"י הק"ע קלקלים ירק ממיני הלוף . צבריא שהצמחה צריאה כו' . שם (ירוש' מיר ו) מוצא זה המאמר עלמו ; ושם פירושו , קלקלי הוא שיער ראש מסובך כעין סך בנד הקלקי (צאַמטצע, פֿלעכטע) פ"י שמוחר לפזר ולהבדיל ולפספס את השיער מעט מעט צבריא, וכן פירושו גם כאן צבינה לענין יו"ט, או הוצא חגב נררא, עיי"ש .

קלר

(א) gos ע"ד
(ב) בוס המט יין בשו
קד
קל
do)
קי
קס
קב
קמ
קמ
(א)
[ג]
עמו
ככל
ασις
קלא
מיני
סדר

א) קלר (מד' תהליס י) אין הרשע מפיל בקולרים שלו; צ"ל בקלרים" *κληρος* (לאָזז) גורל ושותפות שלו, ע"ד גורלך תפיל בתוכנו (משלי ח יד).

ב) קלר (וי"ר ה) מזרקי יין כו' קלוריא; לדעתי צ"ל קלוחיא; הוא כוס גדול שהיה להם בו מין צחוק בבתי המשתאות, לזרוק ולקלח ממנו יין מרחוק אל מטרה, ונקרא ע"כ גם בשם "פתקא" שהוא ענ' השלכה, ע"ע.

קלשון ל"מ (שמ"ח יג כח) כלי בעל שניים לאחוז בו דבר (גאבעל, הייגאבעל).

קלתות (ירו' תענית ד) ברחו להם לחוד קלתותים של ביהמ"ק *clausa (claudio)* (פֿערשלאַסענע אָרטער, אומגעבונג) לשכות.

קים (צ"ק ג) קים להו לרבנן (בעוואוסט, בעשטעטיגט).

קם (צ"ס) לקמן, לקמד (פֿאַר, אין געגענווארט; פֿערנער) בע' קמא א.

קמה קמת א תר' מצבה (נראשית לה יד) קמתא (נראבשטיין, בילד, דענקמאל).

קמו בערך נקמו.

קמה (מנחות פו:) אינו מביא (היין) מפה מפני הקמחן (קאהם) בעין קמח הנמצא על פני היין.

א) קמז (פסחים מז:) דקמיט מרפו

ליה (הארטלייביג) הנעצר [במעין]. (יזמות סד:) איכא משפחה דקמיט דמא.

ב) קמז (מגינס יג:) שקומטו להבראות (פֿעראורטהיילט) נגזר ונתתך, מל"מ.

קומטיטון (ח"ס"ר, ובמלאת) כבית קומטיטון היה מאכל ומשתה מצוי בה; צ"ל "קונדיטון" *conditura* (קאָנדיטערייא, שמאָק-האַפֿטע צוברייטונג פֿאַן עסען) בית משתה ומאכל.

קומטומרים (מד' תהליס כ) בואו ודונו כו' מי עושה קומטומרים כו' אני; צ"ל "קומונטרים" *comentarius* (ד' שריפֿטליכע ער-קלאָרונג, אויפֿזאַטן) כתב המברר.

א) קמין (ירו' סוטה ט) מסרו לשלטון, והחזירו לקמין. (ע"ז י:)

שדוהו לקמוניא חלילא; מע' קמין (אַפֿען), ורש"י פי' בית מלא עפר.

ב) קמין (ירו' צ"ג ד) את המרחץ וקמין; בש"ס (צ"ג סז:)

הגירסא "יקמין" בית הבגדים, ע"ע. קמצא (צ"ר כח) כהדין קמצא דלבושי' מניה וביה (שנעקע) חלון שנרתיקו גדל עמו, ע"ע חלון ד [ג].

קמצן (חולין מו.) עשירין מקמצין (שפאָרזאַס) ענין עצרה ומעוט. (שס כ.) דאקשתא כו' מקמצין כו' קמוץ הב לי; ענין לקיחה מועטה.

קמצוץ

[ג] קמצא (צ"ר כח) כהדין קמצא דלבושיה מניה וביה; הוא מין הסבלול (שנעקע) הנקרא גם חלון, כמו שאמרו עליו (דצ"ר ז) החלון הזה כשהוא גדל נרתיקו גדל עמו [ורבים ממיניהם שניתם ומשכנס הוא משני תלמים כעין קערות קטנות נסגרות ונפתחות בכל עת שירצה להניע גופו, וכמו שנקרא בשם חלון ע"ש פתיחתו חת ביתו מדי עת *χαρασις* (ערווייטערונג איינער צוזאַממען געצאָגענע אַפֿפֿונג, אויסאיינאַנדער קלאָפֿען) כן נקרא בשם קמצא ע"ש סגירתו בכל רגע, עיי"ע קמץ ב] ולנעבור שצין מיני השבלולים נמלא גם מינים הנקראים בשם "נוקבי אבן" (שטיין באַהרער) [תוה"א ח"א סדר השבלולים נד של"ו] נבין אמרם ז"ל (ברכות נד:) ואייתי קוב"ה עליה (על אבן של עוג) קמצי ונקבזה. ורש"י פי' קמצי, נמלים. ולא מנינו שיהיו הנמלים נוקבי אבנים.

קמציץ (ירו' פסחים ז) תפתר שמצאו קמציץ (צוזאממען געדרעהט) מעוקס ומעוות, מע' קמץ ד.

קמקום; ע"ע, הוא מל"ר *cucuma* (קאכגעשירר) כלי בשול [נא].

קמרוטא (ירו' שבת ח) כמין קמרוטא; כמו "קמרוטא" בע' קמר א (געוועלכט, געדעקט).

קן (גיטין ו.) דשמע קן קולמסא *canea* (זיד הארען לאססען, ער-טאנען) השמעת קור.

קונבי (צ"ר ס) כלי בסף ר"ה אמר

קונבי; צ"ל "קנבי" *κογχη* (מושעל); שישעל) מיני קליפות שבלולים יקרים [נב].

קנביתא (ירו' יומא ג) נברשת בו' קנביתא (לאמפע, לייכטער) מנורה.

קונדס (צ"ה לד.) מתקנין את הקונדס ואת העכביות; וי"ג "קנרס" *κυναγα* (ארטישאק) מין דרדר נאכל [נג].

קונדיקום (ירו' תרומות ח) קונדיקום קונדייקום; לדעתי צ"ל "קונדייקום" *κυνορξιο* (הונדסהונגער) מין חורי באדם שלבו חלש תמיד ותאב לאכול

[נא] קומקום, עיי"ע, הוא מל"ר *cucuma* (קאכגעשירר, קעסעל) יורה וכלי בשול, וכן במשנה (כלים ריש פ' יד) קומקום כדי ליחס בו; אבל בת"י (במד' לא כג) נראה שיחשבוהו לכלי שאינו משתמש באור, כעין כוסות, דכתב שם: וכל דלח מתעל בגורא כהנכתא כסיה קומקומיסא כו', ובספרי (מטות) וכל אשר לא יבוא באש כגון כו' והקטונים והקומקומיסים. וכן בתר"ש (ח ז) והו' תמן קומקומי וכסי, נראה שהוא כעין כוס לשתייה, וחולי נקראים שני מיני כלים בשם זה.

[נב] קונבי (צ"ר ס) ויוצא העבד כלי כסף ר"ה אמר קונבי רבנן אמרי קליות ואגוזים. כתב המ"כ קונבא גרם הערוך ופי' בו כלי שטוין בו הנשים כו'; אבל הפירוש הזה מלבד שאין לנו יודעין מקורו, ואינו רק באור לפי הענין, עוד לא יתכן גם מטעם זה לפי הכתוב במדרש, כי מלשון ר"ה אמר כו' ורבנן אמרי משמע דפליגי זע"ז. ואיך יפרשו רבנן על מלות "כלי כסף" קליות ואגוזים.— מזה נראה שחסר סיום הכתוב במדרש, וכ"ל "כלי כסף וגו' ומגדנות, ר"ה אמר קונבי (כ"ל צ"ק), והוא באור מלות מגדנות, שאומר ע"י ר"ה שאינו כהוראת מלת מגדים למיני אוכל, כ"ח הוראתו לחפצים יקרים, כאשר מלאנוהו למתנת המלך יהושפט (דה"צ כא ג) ויתן להם חפצים מחנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות, ובהזקיהו כתיב (דה"צ לב כג) ורבים מציחיס וגו' ומגדנות לחזקיהו, שמזה משמע שהכוונה לחפצים יקרים, ולכן דרש ר"ה שנתן להם קונבי *κογχη* (צוויישאליגע מושעל) הם מיני שבלולים יקרים (לפעמים ככסף) מחבנית קערות טבעיות ישרתו לאכול צם ולפירות, ששלח אחס חלע"ה שמגורתו היה לא רחוק מהים, לארס נהרים. ודרש "מגדנות" מל"ר *magidis* (שיסעל), ורבנן סברי שמגדנות הוא כמו מגדים שם למיני אוכל" ולכן אמרי קליות ואגוזים, ולכן שאלו ע"ז היטב "וקליות היו חביבין להם מכל?" [הערה זו נדפסה בהכרמט שנת תרכ"ח].

[נג] קנרס (חס"ר, בהראותו) [מביא שם מעשה בא' שעשה סעודה לכ"ד אנשים והזמין עט הסעודה כ"ה אנשים] אשתכחנון דחסר חד מקמא מאן דאמר קנרס ומאן דאמנ כפנאי" פי' המ"כ "נמלא שהיה חסר מנה אחת מלפני אים אחד שלא היה לו בושא, והיה אומר כפנאי, רעב אני ומי יתן לי קנרס והוא מין ירק מאכל גרוע, ולפי פירוש הזה המאמר הוא חסר מלים. לדעתי צ"ל "קונרס" מערך שאח"ז, פי' שאמר שיש לו רעבון הכלבי (הונדסהונגער) ושהוא כפן ורעב.

commentarius (פערצייכנים) ספר לרשום בו .

קנטריקום (י'ו'ש' תרומות ח) היוצא בלילה קונטריקום, וגיד' הערוך "קוניטרופוס". וכן הוא בירושלמי (גיטין ז), ובש"ס (חגיגה ג י), גנדרפוס; יתכן שהמלה מסורסת מן "נוקמיפורוס" *νυκτιפורוס* (גאכטוואנדלער) והוא מין חולה באדם שהולך בלילה [ועושה גם מלאכות] והוא ישן .

קנייא (י'ו'ש' סנהדרין ט) כגון אלץ נפתייא דמקללץ לקנייד קיינד קנווך, נראה שצ"ל "לקנמד"; מלשון "קונמא" שענינו אלה קללה ושבועה .
קונייתא (י'ו'ש' מע"ט ה) כגון אלץ קונייתא (א' ארט הילזענ-פריכטע) מין קטניות .

קנין ל"מ (שמות כז יא) קנין כספו (קויף, ערווערב, פערמעגען) .

קונם (דברים י) קונם קונה קונם הם כנויים כו' לשון נכרים הם; שיש לשונות שקורין לקרבן בשמות אלו, גם הוא ענין שבועה וקללה (דברים) .
קנמין קלמין (אס"ר, מהר קח); צ"ל "קומים קלמין" ע"ע, וכן הוא בוי"ר (כה) .

קנון (תוס' כליס ג) הקנונים הגדולים שמטפלים ביבלות; צ"ל "הקנקנים" .

קנס (זכחיס פח:) כמין קונאות של קנסות; כמו "קלסות" (העלם) כובע, בע' קלס ה .

קנסן (אס"ר, ויהי בימי) אמר להם הביאו לי קנסין הנעתקין כו' .

הה"ד ואשתכח באחמחא; מלת קנסון אינה מובנת, ומלת "הנעתקין" נראית להגהת מתחכם אחד לעשותה למלת לה"ק, ואין פה מקומה; אבל לדעתי צ"ל "פנקסין הנעתקין" *anticus* (וואס פריער, פֿאַר לאַנגע צייט געוועזען) פי' שצוה להביא הפנקסין וספרי זכרון הקדומים והעתיקים .

קנקול (י'ו'ש' שביע' ז) מהו תרמלו, עכרון

לאכול, ואינו מושב בדעתו .
קנה (ז"מ נח.) קנו מירו; פי' שלקחו ע"י קנין סודר (מאנטעל גריף) .

קנה שפה (י'ו' מ"ק ג) צריך להבריל קנה שפה; ובש"ס (מ"ק כז:) קרי ליה "קמי שפה" (שליטץ) הוא הפתוח שבחלוק האדם וכדומה, מלפניו .
קנט (ת"י צמד' כח מ) וקנטת נפשא דעמא (עקעלן, ווידערוויללען) קצר הנפש .

קונטא (י'ו' ז"צ י) קונטא לא מחיק *conto* (ר' רעכנונג) חשבון ורשום פרטי החוב .

קנוי (סוטה ז:) ל"מ (צמד' ה יד) רוח קנאה וקנא (אייפערזוכט, ער-אייפערונג) .

קנטיטין (א"ה, לאמותם) גלוסקין וקנטיטין; כמו "קונדיטין" מין יין מרוקח (ווירטצווין) עיי"ע .

קנטיטין (צמ"ר ד) קנטיטין גדולים *κοιντος* (שמאנגע) כע' קנטם .

קנטנר ת"י כבר לארן (שמות לח כז) קנטנר לחומרא (צענט-נער) שם משקל של ק"כ מנה, כערך קנטר ב .

קנטנר (י'ו' ז"צ ו) הוא הנקרא בש"ס (ז"צ ז) קנתר, עיי"ע (פֿאַרהאַף) תרביץ החצר .

קנטר (תוס' ז"צ ז) הוא הערך שלפ"ז, תרביץ החצר .

קנטרא (י'ו'ש' מגילת ג) עיי"ע שניץ לקמן .

קנטרן (סה"ר, אל גנת אגוז) האגוז הזה כו' יש בו קנטרנין, כע' קטרנין (קנאטען) בעלי קשרים שקשה לשברם .

קנטרין (י'ו' שנת ז) אהן דעביד קונטרין; כמו "קנסטרין" *canistrum* (א' קארבכען צו בראַד) מין קופה .

קנטרם; בערך קומינטרום

שעל; יקרים

ת כו' (צמער)

הקונדרם קנרם

גנדיקום צ"ל

ונגער) ותאב

בשול, מד' לא

מתעל קטונים

שחיה,

כחצן

ש הזה

זה לפי

או רבין

ל"ל כל

מר ע"י

ולאנוכו

גדנות,

הכוונה

ס מין

שלה

עבדון קנקולין *καυαλ* (גיטמעררווערק) כמעשה שבכה בחדרים מובדלים לרחבו.

קנקלמין (ירו' שנת ז) קנקלמים משום עושה בתים; מערך שלפני זה, שעושה מעשה רשת.

קנרסין (ירו' זילס ה) יהבון דעתיכון דאתון מיכל קנרסין בסופה; צ"ל "קננסין" או "קסייא" כהנוס' שם בשבת (ירו' ז) העצים והפסולת.

קנתר (מוס' כלים ג) בבעץ ובקנתרין; צ"ל "קסטרין" *cassiteron* (צינגן בריל).

קס (ירו' מע"ס ה) דקיסה מניה וביה; מל"י *καυσις* (ברענען) ענ' שריפה, עיי"ע שירותא לקמן.

קסטיא (ילמד' סופטים) לבוש בכלי זיין קסטיא; כערך קסדא *cassida* (א' העלם) כובע מלחמה.

קסטיטריין (ירו' סנה' ז) אבר וקסטיטריין; צ"ל "וקסטריון" בע' קנתר לעיל.

קסטל (מוס' מקואות ד) קסטלין המחלק מים *castellum* (ברונענקאס-מען).

קסטרוס (דנריס ה) מהו נציבים כו' קסטרוס; צ"ל "קסטרוס" *custodis* (אויפזעהער, בעשימצער) משגיחים ופקידים.

קסיוהא (מד' סהלים עה) יין כו' יכול קסיוהא; מע' קסס א (הערב, זויער) חמוצי.

קוסמיקין (ירו' זרכות ט) כע' קוזמיקון *κοσμος* (וועלט, וועלטליך).

קסנטר (אי"ר, ולא זכר) קסנטר דכתיב וקסת הסופר במתניו; גיר' הערוך "קייסטור" *quaestor* (ד' אונטערזוכער) שופט החוקר את החייבים וכותב מעשיהם ושענותיהם.

קסס (נזיר סה.) נוטל את הקסמין ואת הקססות; כמו "קזוות" אדמה

(בראקבען). **קסוסא** (ירו' שנת ז) בשמן קיק קסוסא; נראה שצ"ל "קקוסא" *κακωσις* (וואונדערבריס, ריצינוס) ששמנו נתן לרפואה לשלשל.

קספור (מוס' ז"צ ה) לא יעשה משקלותיו כו' של אבר ושל קספור; צ"ל "של קספור" (צינגן בריל), ע"ע קנתר לעיל.

קסר (מוס' דמאי קיד) עגרון ומצא קסרין *ξερως* (טראקען) מין חטים, נקרא בירושלמי "שחמית" או "שמית" ע"ע, וע"ע עגרון לעיל.

קסרין (קס"ר, טובה חכמה) ראש קסרין שבירושלים; פי' ראש גובי המסים *caissier* בלש' צרפת ואשכנז כו'.

קסתא (פסחים קט.) קסתא דמוריסא דהות בצפורי (פלאשע) כע' קסטא א', לגין ממדה ידועה.

קף (א) (קס"ר, שמה בחור) לית אנן מקפין (בעשולדיגען, פערלאנג-גען) ענ' הקפה והתחייבות.

קף (ב) (ירו' זרכות ה) ממטר בינו קופיא *cura* (טאנגע, פאס) בין החביות, כע' כובי.

קף (ג) (כלים י) במה מקיפין; כמו "מגיפין" (פערשטאפפען) ענ' סגירה וסתום.

קפא (מזומות ד) יקפאנה; פי' יסיר את הקפוי והצף למעלה, מע' קפה.

קפד (א) (ישע' לח יב) אתקפדי כנול גרדאין (זיך צוזאממענציהען, איינשרומפפען, קירצען).

קפד (ב) (ירו' ז"ק ח) ר"י אכל קופד (פלייש). ת"י אל קבתה (זמד' כס ח) בקפדה (לייב) בכשרה, וגם הוא [כמלת "בשר"] כנוי לאברי ההולדה, ע"ע קפר א.

קפה (מוס' מזומות ז) קפה שבידק (וואורס) מין תולע; וי"מ ארם גיפט)

(גיפֿט)

א) קפח (ירו' יצמות עו) החמה קופחת על ראשו. (כחונות סח.) המקפח את שוקיו (שלאגען, צערשלא-גען, פֿערליערען) ענ' הכאה, עשית מום; ואבוד.

ב) קפח (הוריות יא:) וקולט את הריח וקפחו. (יצמות סז.) יקפח אתכם בהלכות. (יומא פג:) קפחתי את הרועה (איבערמאכטיגען; ווענגעהמען) ענ' נצחון ולקחה בחזקה.

א) קפל (וי"ד כח) רמ"ח קופליות *copula* (באנד; קעטמע) מאסר ושלשלאות.

ב) קפל (ספרי זרכה) שהיה (אשר) מתרצה לאחיו בשמן אנפקינן ובקפלאות *cephalo* (א' פאלמענ-פֿלאנצע) מין עץ תמר, כע' כפלת לעיל.

ג) קפל (חוס' סהרות ז) שלשלת כו' ע"ע משום לעיל.

ד) קפל (שבת סג.) מאי אלה, קופל (קילע); אולי הוא מע' קפל א לעיל.

קופסורין (מכילתא ריש בשלח) בקופסילון של מצרים היה קבור (יוסף), ובש"ס (סופס יג.) בקברניטין של מלכים היה קבור; ונראה שגם כאן צ"ל "בקופליסין" *capulus* (זארג) פי' בין קברי המלכים בהלאברניטען, ע"ע קברניט.

קפלירם (ילמד' וישב) קפלירום של עמודים; מל"י *κεφαλη* (ד' אָבערשהייל איינער זאכע) ראש וכוורת.

קפיץ (זרכות למ.) קפיץ אחר וברך (פֿאַראַיילען) ענ' מהירות.

קפצא (ירו' נדס ז) קפצא של זכוכית; כמו "קופסא" (קאפועל).

קפקס (חוס' סופס יא) מקום מרשין

וקפקסין (פֿעלז) קוזות אבנים. קפרמסא (וי"ד ו) קופרמסאות נתנו ביניהם *compromissum*

(א' גענענזייטיגעס פֿערשפרעכען, קאָמפראָמיס) ע"ע קמפרמסין.

קפש (ירו' מ"ק ג) כאריג הסולם והקפש; מין סל ארוג מענפים (קאָרב, קיסמע) כע' כפש א.

א) קויץ ל"ם (ישעיה ז ו) ונקצנה (בעאונרוהיגען, אנגרייפֿען).

ב) קויץ (מד' סהלים יד) העמיד בתי קוצין ובתי קלקלין (אבשייליך) מע' קץ ט; פי' שנעשה כס דברים מתועבים.

ג) קויץ (סה"ר, ראשו) אפילו דברים שאתם רואים אותם שהם קוצים בתורה הן קוצי קוצים; הוא מלה אחת "קוצקוצים" כע' כסכס, מל"י *ξέσσα* (גלאט, פֿאַלירט) יפים ומרוטים.

קצם (ירו' פסחים דפ"ג) זומן של צבעים דו יהב בגויה קוצים (קלעכער, קלויסטער) דבק עשוי מקמח.

א) קציץ (זרכות סז:) דקיימי קצוצי עליה דרבי (קאסטערירט, פֿערשניטמען, אונוך) סריסים חתוכים.

ב) קציץ (כחונות כח:) נקציץ פלוני מאחוזתו (אבשידען; ענטזא-גען) ענ' הכרל; והסרה מדבר.

קצר (סה"ר, כי טובים) דבש יש בו קצרים; צ"ל "צקרים" *σχορια* (שמוץ, אונראטה) פסולת וסנופת.

קצרקישון (סה"ר, היושבת) נוטל כל קצרקישין שלו (בעזאטצונג) חיל מבצרו, כע' קסרקישין.

קצת (דני' ז מז) מן קצת מלכותא (טהייל; וועניג).

קק (זכוכ' מד:) גרבתן זה בעל קיק ע"ע גרבתן.

קוקי וקקו אי אסירי קקואתא שריא במערבא מלקו עליה וקרו לה תחזותא

תחזותא (חולין סג), מיני עוף שמאים .
קוקניתא (ירו' סוף עירובין) אית
דבעי מיטר קוקניתא ; כלי
הנקרא "יארק" ע"ע .

קר (א) (כ"ר פט) קירי אדון *xuqios*
(הערר) .

קר (ב) (סוכה כז) אם יש להן קיר
xorawij (אומפאסונג , לייזט)
לזביו .

קרא (א) (מגילה ג.) תרגומא דהאי קרא
(פערז ; הייליגע שריפט) ע"ע
מקרא .

קרא (ב) (זכורים ה:) ותקראנה לעם
וגומר (זמדנר כה ז) ר"א

אומר ערומות פגעו בהן *carne* ,
(פלייש, לייב) שהראו להם עור גופן .

קורא (כלים יא) הציר והקורא (קלעפל)
פטיש ברזל קטן מחובר אל
הדלת לדפוק ולקרוא בו .

קוריא (ת"י זמל' לא ז) קוריא דדהבא ;
נקרא בש"ס (שנת ח) עיר של

זהב , מע' קר ח , שם תכשיט הראש .

קרב (א) (ירו' זככות ח) סבר לקרובה ;
פי' המתין להפייטן והחון .

(סס ז) העובר לפני התיבה אין אומרים
לו בוא והתפלל אלא בא וקרב [ולכן
נקרא הפייטן "קרובת"] .

קרב (ב) (ירו' חגיגה ז) עד שהגיע
לקרובין שלו ; צ"ל "קרובין"

carruca (א' ארט וואגען) או "קרונין"
carum כע' קרן ז ; פי' עגלה .

קרב (ג) (חוס' ע"ז ה) הקרבות ; צ"ל
"הרוקבות" (שלויד) כע' רקב ב .

קרבא (זכאשית יד ז) סדרו קרבא
(קריעג) מלחמה , ל"ס .

קרדיונטם (ירו' קדו' ח) ב' קרדיונטם
מסומם ; צ"ל "קרדונטם"

quadrum (פיערטהייל) רבע איסר ,
ומסמם הוא חצי , בע' מסמם א .

קרדייקום (ירו' תרומות ח , שס גיטין ז)
מהו קורדייקום כו' ה סים

אולי הכוונה לחולי הנקרא (וואסער-

שייא , הונדסוואומה) מין חולי הכאה
מנשיכת כלב .

קרדום (מדרש תהלים מה) גמל קרדום
ונתן לדיון א"ל לא כתבתי ;

צ"ל "קרדום" *cartis* (פאפיר) נייר לכתוב .

קורדימא (שנת קמז.) אין יורדין
לקורדימא ; שם נהר .

קרדן (ילמד' בשלח) ויורהו ה' עץ קרדן ;
צ"ל "קרדנין" *cardos* (צעדער)
ע"ע .

קרדם (חוס' כלים ג) קרדסן שפן ;
במשנה (כליל) קרדסן (פאלירען)
בע' קרדסן ו' .

קרדיקני (מנחות כט.) בדינר זהב
קורדיקני ; צ"ל "קורדיני"

כמו בחולין (נד:) נקרא ע"ש *Gordian*
המושג ברומי .

קורה שופעת (כ"ר יד) אדם יש לו
קורה שופעת היכן הוא נותנה

באמצע טרקלין (קוערבאלקען) קורה
עב העובר לרוחב הקורות ומחזק אותם .

קרוא (שטאר) עיר , בע' קר ח .

קרח (א) (ירו' נדרים ז) כוס החוזר
מלייא מי סורס וקרחין ושתיון

ומחזירין ; אולי צ"ל "וקלחין" והוא מין
קלח ושורש ידוע להם טוב לעכל המזון

ולהריק המעים (ע"ע חפוריתא) כדאמרי'
(נדרים נו) בדיק נפשיה בקולחא , ע"ע
סורס ב לעיל .

קרח (ב) (מגילה יב:) אפי' קרחא בביתא
פרדשכא להוי ; רש"י פי'
"גרחין" (וועבער) .

קרח (ג) ת"י מלוא (זכאשית ל לג) קרוח
(געפלעקט) .

קרש (שס"ז , השבעת) מביאין קרשיות
של קנים ; צ"ל "קרומיות" *carqua*
(שטיקען) ע"ע קרם ג .

קרשבן (ירו' פסחים ח) חטים קרשביות
בש"ס (פסחים ז.) חיטי

קורדנייתא בע' קרדן .

קרטיין (ירו' שקלים ז) דניין קרטיין ;
ע"ע

ע"ע דינר .
קרמס ת' הסדינים (ישעיה ג כג)
קרטיסא corticis (היללע ,

דעקע) מין עשוף .

קרטק (ירו' שבת ד) שפין את הכסף
בקרטיקון creta (קריידע)
ע"ע גרתקון .

קרטור (ת"י צמדנר כז יח) קורטור
דיליה כסף (שאטין) כע' קתר,
ונכפל הרי"ש .

קרייטא (צרכות נ:) חזי לקרייטי
curatio (קור , היילונג)

משקין של רפואה כאלונתית ויינומלין .
קריים (קה"ר , ושנאתי) נתעמף בכלי
קוריים κυρεια (העררשאפֿט)
פי' בגדי חופש חשובים ולבשום השרים .

קירון (תוס' מנחות מג) הרי עלי (יון)
קירון ; נקרא בש"ס (ע"ז ל.)

קרינא כו' חוליא [פי' מתוק] ראתי מעסיא .
קריין (שמו"ר מז) תורה דשחרין ודקריין ;
צ"ל דקריין (פֿריהמאָרגען) ע"ע
קריין [נד] .

קרון (מגילה ה:) רחץ בקרונה קרונה קרונה
(קוועללע) מעין .

קרן (ירו' קדושין ג) קרן זבינא ואול
ליה קרנינו (אונגליק ,
צו גרונדע געהען) פי' נתדלדל הסותר .

קרין (צמ"ר ז) קרין של מי רגלים ;
צ"ל "קרין" קרנינו (קרין)
ובו"ד הגיר' "קרין" .

קרינין (שמו"ר לו) מה הנר הזה כו'
קרינין וסבקיין קרנינו (וואַכס-
ליכט) .

קרנס (ירו' צרכות ו) הקרנס והדמוע ;
צ"ל "הקרנס" (ארטישאָק) מין
דרדר , ע"ע .

קורים (דצ"ר ג) שאדונו מבקש למכור
אותו קורים carus (טייערס-
פרייזע) ביוקר , וע"כ מפטם אותו [ומלות
"בכל מה שמוצא" הם הוספה ממעתיק
שטעה בהכוונה] .

קרים (תהלים לו) מטול דקרים נמר
נפשות κυριος (הערר) ארון .

קרים (צ"ר נח) עולה בקרסין של ד' ;
צ"ל בקלרסין κληρος (לאָאַזע)
גורל .

קרים (קה"ר , גם במדעך) יש קרסיות
קרסובה κρησσω (לויטרופֿען)
ענ' השמעת קול והכרוזה .

קרים (שה"ר , יפה את) יודעים
לרפאות את הקורס (קראַטצען)

קרוסטי krosty בל' פולאניא ; היא מחלת
הצרעת המציקה המצויה בארצותיהם .
קרסם (שבת קג.) המקרסם ; כע' כסם
בל"מ (שניידען , אבהויען)
שחותך ענפים היבשים .

קרפד (ירו' צינע ד) קורפדייא דקיקתא
(א' ארט געפֿעס) כע' קרפ .

קרפף (ירו' צ"מ ז) כגון אהן קרפפא
של ג' בני אדם (האַלצשטאַלל)
בנין מיתירות שיבוא הרוח ביניהם ליבש
העצים , וע"כ יעמיד האמצעי נגד אורו
של השנים למען יבוא הרוח בקרפיו
מכל צד .

קריץ (ריש שה"ר) קרוצי בישי מניה ;
מל"מ (איוב לג ו) מחומר
קורצתי

[נד] קרין (שמו"ר מז) רשב"ל היה אומר לתלמידיו צואו ולמדו תורה דשחרין ודקריין כלילה .
וכתב המ"כ דשחרין יש לפרש לשון שחרות כלומר צחלת הלילה , ודקריין נגד אור
היום לשון כי קרן אור פניו ; אבל כפי מה שמלאתי כתוב צירושלמי (שבת רפ"ב) לענין שמן
שריפה "על ידי כן הוה שחר ועל ידי כן הוה קריץ" שענינו "צוקר" ע"ע ; נראה לי שגם כאן
צ"ל "דשחר ודקריין" פי' תורה של צוקר , ונעשה צטעות מאות הלד"ק הפשוט, שני אותיות, יו"ד
ויו"ן. — וגם מלת שחר שיבארוה לזמן הלילה , יומר טוב היה לגרום "ע"י כן הוה שחר" צה"א,
שענינה כלס"ו יקילה (וואַכען) והיא תורת הלילה שלומדים ע"י יקילה .

קורצתי (געשאַפֿע) יצורים .
ב) קרץ (חוס' ז"מ ט) פשתן עד שיעשנו קורצין (בינדע) אגודות .

ג) קרץ (אדל"ג ל) קורצין באדם זה אונים *καρσος* (פֿערבראָ-מונג, מראָדעל) מגבלות, שכן האונים כפולות ותלויות משני צדי הראש .

קרצוד (חוס' מכסי' ח) אפי' קרצוד שנפל לתוכו טפת מים ; וי"ג בור ציר" או "בור סיד" עיי' ר"ש שם פ"ב .

קרצטל (חוס' ז"מ ח) ; כע' קרסטל א (קארב) סל .

קרקואות (כחונות ה.) לטרטואות ולקרקואות ; צ"ל ולקרקסואות "ע"ע .

קרקום ת"י ומצור (דנריס ככ) קרקום ; כע' כרכום ב *καρχωμα* (בעלאגערונגסווערק) .

קרקו (פסיק' מנ) אהרן מכאן ומרים מכאן טוענים קורקניות ומהלכים לפניה ; כמו "קרנקואות" *καρχυξ* (מראָמפעטע) הצוצרות . או הוא מן *καρχυσιον* (הערצ'לדשטאבע) מטות ודגלי כבוד שנושאים לפני שרים .

קריקין (ינו' מעסר ה) אולי הן הקריקין ; ע"ע קרקס ; מין קטניות .

קרקם (אי"ר , סורו טמא) לובשת קורקוסים עבים ; צ"ל קורדקייסים" מין מנעלים , ע"ע .

קרקר (ז"ז כנ.) אפיקו לי קורקור מהבא *cucurio* (קראָהען) פי' התרנגול הקורא .

קרר (זנחיס עט.) שאנירוק דקריר ; צ"ל דקריר" מע' קדר לעיל (דורכדינגען) ענ' הבלעה ופעפוע .

קריש (מד' סהלים פ.) חזירתא דקורשא ; צ"ל "דחורשא" (וואלד) חזיר היער .

א) קרת (נחשית יט יב) וכל דלך בקרתא (שטארט) ל"מ .

ב) קרת (ינו' נרכות ח) לא סוף דבר נופו אלא אפי' קורתו ; כמו "קורתו" (שטאמס) ע"ע כוורת , ולעיל ע' ברת ג .

ג) קרת (ינו' ז"ז ז) אלון עמודיא דרכינין מכח קריות . (סס ט)

ד) קרת (ניסין מ.) קורת רוח עשית לי ; מע' קר ב (קיהלען) להקר דעתי .

א) קש (ז"ר לה) את קשתי קשותי דבר שהוא מוקש לי (גלייך , עהנליך) דומה .

ב) קש (ז"ר מד) כמה פועלים הייתי צריך שיקושו אותו (יאַמען) ענין נכוש , מע' קשקש ב .

קשה (נחשית לה יז) והוה בקשותה (שווער, האַרט) . (דנריס ח יז) דיקשי מנכון (אונבעגרייפליך) ומזה : לשון קשיא (פֿראַגען) . מוקשה .

קשה ל"מ (איוב לט מז) הקשיה בניה ללא לה ; בל"ע קשא"ח (הארט, הארטנאקיג, גרויזאס) .

קושקא (סהלס סא ד) קושקא עשינא ; בלס"ו קשק"א (טהורס) מגדל ועופל .

א) קשקש (ס"י נחשית מנ לג) נקיש כסא דכספא בידיה ומקשקש (קלינגען, קלאַפֿען) ענ' דפיקה כדרך המנחשים , מע' קש א .

ב) קשקש (שנת יא.) בקשקושי ואברורי (טהורס) מגדל , וכן בל"ע .

א) קשר (שנת סו :) לוקטמין קשורי (שטעלצען) הם גזרי עצים עשויים לקשרם אל הרגלים לעמוד עליהם לרקד וללכת בהם .

ב) קשר (ז"ר נד) ולא נמצא בהם (בהעצים) קשר (קנאַמען, קנאַרען) הוא הקשה והמסובך שבעצים מקום צאת הענפים מהם .

קשוש (ינו' שנת ה) אין יוצאין בקשושית

ט א ל) [מל'ר *caput* (קאָפּף) ראש] הקרן של איזה סך .

ב) ראש ל"מ (כמד' יד ד) נתנה ראש (אַבערסט , געביעטער) נגיד ומצוה .

א) רב (קסלס ז ו) די מרבי קיסין . (ישעי' יט ז) וייבש רובי דנהרא (וואכסען , געגעכסע) ענין צמחים וגידולים .

ב) רב רבו (דניאל ד לג) ורכו יתירה הוספת לי (גראָכסע , ווירדע) כבוד וגדולה . רבו תא .

רבד (חולין קמ:) בין שני רובדי אילן (צווייגע) ענפים .

א) רובה ל"מ (בראשית כא כ) רובה קשת (שיטצע , באָגענ-שיטצע) .

ב) רובה (ינו' פסמים י') ; כן קראו את החרוסת באיזה מקומות .

א) רבי ת' לא תשיך (דברים כג כ) לא תרבי . ת' תרבות (ויקרא כה לו) רוביין (וואוכער) .

ב) רבי (ז"מ פו.) רבי לא יתקרי (לעהרער , געלעהרטער) .

רובן (פרס יב) כוש של רובן , וי"ג "אורבן" (באסט) פי' שטוין בו את הסיב .

רבן ת' נדיבתי (חייז ל טו) רבנותי (אנועהען , ווירדע) . (מקלים פ יא)

רבנין אמרין [נראה שצ"ל "אמורין"] אלימין (ווירדיגע) . (ז"ר סא) שנעשו ב' כליותיו כמין שני רבנים , אולי יש לגרום "רדנים" *ρῶδους* (שמראָממענדע פֿליע-סע) . (סס לה) הנוס' כמין ב' כדים .

רבונא ת' שוד (משלי כד ז) רבונא ; צ"ל "רכונא" ע"ע לקמן .

רברב (איכה ז ט) מלכא ורברבנהא (גראָסע ; פֿיעלע) .

רבת (יזמות כא:) אימא רבתי קרי לה (גראָסמוטטער) אם האב או האם .

רביתא (תר"ס ז יג) רביתא עלה (מאָדכען)

בקשושית (ברעטכען) הם דפים הקום שנותנים כשני צדי עצם הנשבר לישרם ולחברם . (תוס' שניע' ז) אבל מלקמים קשושית (שפאָנכען , ברעטכען) .

קשות (חולין נה.) קשות שהתלעו ; מל"מ "קשואים" (גורקען) .

קשתן (תוס' שנת יד) ולא יקריח בקשתנית (באָהרער) מקרה , כע' קשט ב .

קתב (תוס' שניע' ו) זיתים אין עושין בקתבי (א' ארט פרעססע) כע' קטב ג . (תוס' מכות י) מניח כדי קתבו ; צ"ל "קתבו" מין מועקה לכבוש ולעצור בה את הזיתים .

קתך ; עיי"ע שלפ"ו .

ר

ראג (משלי יב יב) ראג רשיעא (געלויס-טען , ווינשען) ענין חמדה .

ראגוס (מד' מקלים לד) כיון שראה אותו הריאגוסו (את דוד) בא ברנליו , אולי צ"ל "דיאגוסו" *diagos* (הינאיבער-דורכ-פֿיהרען) המעביר את האורחים דרך שער העיר למקום צרכם . ראה ל"מ (ש"ס טז ח) ראיתי בבניו (געפֿאללען , וועהלען) ענ' בחירה .

(כמוזוס קמ:) רואה אני את דברי אדמון . ראוי ל"מ (חסמר ז ט) הראויות לתת לה (בעשטימסט , געאייגנעט , פֿעהיג , אנועהגליך) .

ראי (זכמים ה.) לא ראי זה (בעוויין) הוכחה וראיה , ומה ראית .

ראם ל"מ (דברים לג יז) וקרני ראם קרניו ; מין חיה טהורה , ויש יתרגמוהו ביע"ל , אולם בגמרא (ז"ז עג:) משמע שהוא מין חיה גדולה מאד לא נדע כעת על עפר משלה , ועי' תוס' זבחים (קיג:) . בלשון ארמי "רימא" .

א) ראש ל"מ (ויקרא ה כד) ושלם אותו בראשו . (מסדהרין ג:) שאינו משתלם בראש (הויפטזוממע , קא פּי-)